

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maatilalain mukaisen valtion myyntihintasaamisten ja lainojen korkoja korotettaviksi sen suuruisiksi, kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 1994, kuitenkin enintään 5,5 prosenttiin, siten että ko-

rotus koskisi vuoden 1995 alusta lukien neljään prosenttiin alennettuja korkoja.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Maatilalain (188/1977) nojalla on 1.4.1977—31.12.1990 välisenä aikana voitu myydä valtion maata maatalouskäyttöön siten, että osa kauppahinnasta on jäänyt maksettavaksi korollisena saamisena. Lain nojalla on voitu lisäksi myöntää viljelijöille maatilojen kehittämiseen halpakorkoisia lainoja. Sekä myyntihintasaamiset että valtionlainat ja korkotukilainat ovat olleet yleensä pitkäaikaisia. Keskimääräinen takaisinmaksuaika on ollut noin 15 vuotta.

Maatilalain mukaisten myyntihintasaamisten ja lainojen korko oli porrastettu korkovyöhykkeittäin siten, että korot olivat korkeimmat maan eteläosassa ja alimmat pohjoisosassa. Lisäksi korko vaihteli tuettavan kohteen perusteella. Koron suuruuteen vaikutti myös saamisen ja lainan syntyajankohda, sillä korkojen suuruus on vaihdellut lainvoimassaoloaikana. Lakia säädettyä vuotuiset korot olivat yksi, kolme, neljä ja viisi prosenttia. Yleisen korkotason nousun johdosta korkoja korotettiin niin, että uusien myyntihintasaamisten ja lainojen korot vaihtelivat 1980-luvun loppupuolella kolmesta prosentista yhdeksään prosenttiin.

Maatilalain 69 §:n mukaan pitkäaikaisten myyntihintasaamisten ja muiden tuotanto- toimintaan myönnettyjen lainojen kuin irtaimistolainojen korkoa voitiin lailla korottaa enintään vastaaviin tarkoituksiin annetuista

ensisijaisista kiinnityslainoista yleisesti peritävän koron suuruisiksi. Säännöksen mukaisesti maaseutuelinkeinolakiin (1295/1990) lisättiin vuonna 1991 uusi 59 a §, jolla maatilalain ja sitä aikaisemman lainsäädännön mukaisten myyntihintasaamisten ja lainojen korkoja korotettiin niiden syntyajankohdasta riippuen 1,0—2,5 prosenttiyksiköllä, kuitenkin vähintään 4,0 prosenttiin. Maaseutuelinkeinolain 59 a §:ää muutettiin vuonna 1992 siten, että mainitun lainsäädännön mukaisten korkotukilainojen korkoja korotettiin edellä sanotun lisäksi 0,5 prosenttiyksiköllä. Taloutta kohdanneesta lamasta aiheutuneiden taloudellisten vaikeuksien lieventämiseksi alennettiin vuonna 1993 vuoden 1982 jälkeen syntyneiden kyseisen lainsäädännön mukaisen valtion myyntihintasaamisten ja lainojen korkoa vuonna 1993 yhdellä prosenttiyksiköllä. Korkoa ei kuitenkaan alennettu alle 3,5 prosenttiin.

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin, varsinkin maatalous joutui sopeutumaan huomattavan erilaiseen toimintaympäristöön, kuin missä se oli ennen liittymistä. Tämän vuoksi liittymissopimuksessa mahdollistettiin erilaisia määräaikaista järjestelyjä, joiden avulla sopeutumisesta aiheutuvia ongelmia voitiin helpottaa.

Liittymissopimuksen 151 artiklan mukaan sopimuksen liitteessä XV olevan luettelon säädöksiä sovelletaan uusiin jäsenvaltioihin kyseisessä liitteessä määrätyn edellytyksin.

Liitteen XV kohdan VII MAATALOUS D. RAKENTEET 2. mukaan maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2328/91 12 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdassa säädetyistä rajoituksista poiketen Suomi on saanut EY:n perustamissopimuksen 92 tai 94 artiklan mukaisesti myöntää kansallista tukea 31 päivään joulukuuta 2001 asti taloudellisiin vaikeuksiin joutuneille tiloille. Kyseisen 12 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio on voinut myöntää tukea investointeihin myös sellaisille tiloille, jotka eivät ole täyttäneet yhteisön osarahoittaman tuen edellytyksiä, jos tuki on ollut pääsääntöisesti vähintään neljännessä pienempi kuin osarahoitettu tuki. Tiloilta, joita näin on voitu tukea, ei ole muun muassa vaadittu päätoimisuutta eikä kehittämissuunnitelmaa.

Osana niitä toimenpiteitä, joilla taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden tilojen asemaa helpotettiin sanotun liittymissopimuksen kohdan nojalla, alennettiin maaseutuelinkeinolakiin vuonna 1994 tehdyllä muutoksella maatilalain mukaisten myyntihintasaamisten ja lainojen vuotuinen korko neljään prosenttiin siinä tapauksessa, että peritty vuotuinen korko 31.12.1994 oli yli neljä prosenttia. Alennus ei kuitenkaan koskenut asuntokorkotuki-, asunto- ja asuntolisälainoja eikä asuin ympäristön parantamiseen myönnettyjä lainoja.

Neuvoston asetus, jota liittymissopimuksen poikkeus koskee, on kumottu Euroopan maatalouden ohjauksen ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1257/1999.

2. Ehdotetut muutokset

Taloudellisiin vaikeuksiin joutuneille tiloille myönnettävän tuen määräaika päättyy vuoden 2001 lopussa. Käsitellessään tukijärjestelmää yhteisöjen komissio kiinnitti huomiota erityisesti siihen, että lain muutoksella toteutettu koronalennus jatkuu yli liittymissopimuksen mukaisen määräajan. Tukijärjestelmän hyväksynnän edellytyksenä oli valmius palauttaa korot alentamista edeltäneelle

tasolle määräajan päätyttyä. Komission näkökohdat otettiin myöhemmin huomioon alennettaessa sanotun liittymissopimuksen poikkeussäännöksen nojalla maaseutuelinkeinolain nojalla ennen 1.1.1996 myönnettyjen valtionlainojen vuotuinen korko viiteen prosenttiin 1.11.1996—31.12.2001 väliseksi ajaksi.

Koska liittymissopimuksen mukainen siirtymäaika päättyy 31.12.2001, ei vuoden 1995 alusta alkanutta maatilalain mukaisten myyntihintasaamisten ja lainojen koron alennusta voida sopimuksen nojalla enää jatkaa. Jos alennus poistettaisiin sellaisenaan, palautuisivat korot tasolle, jolla ne olivat 31.12.1994 eli korkeimmillaan yhdeksään prosenttiin.

Siirtymäajan kuluessa on kuitenkin yleinen korkotaso alentunut huomattavasti. Kun uusien maatalouteen tavanomaisin ehdoin myönnettyjen lainojen vuotuinen keskimorko 1.1.1995 oli noin 9,57 prosenttia, oli se syyskuussa 2001 enää 6,25 prosenttia. Yleinen korkotaso tämän jälkeenkin laskenut.

Vaikka oikeus siirtymäajan mahdollistamaan ylimääräiseen koron alennukseen päättyykin, on silti mahdollista korottaa sanotut korot ainoastaan sellaiselle tasolle, jossa korkoon ei enää sisälly tukea lainkaan. Komission viitekorkoja koskevan kirjeen mukaan arvioitaessa, sisältyykö julkisista varoista myönnettyyn lainaan tukea, verrataan perittyä korkoa EY:n viitekorkoon, joka on 1.1.2001 alkaen ollut 6,33 prosenttia. Kyseisen koron arvioidaan laskevan.

Maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 69 §:n 2 momentin mukaan maaseutuelinkeinolain ja maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun sekä muun aikaisemman lainsäädännön toimeenpanon osalta sekä mainitun lainsäädännön nojalla syntyneen valtion, kunnan ja luottolaitoksen saamisen osalta noudatetaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja niiden mukaisia sopimusehtoja. Edellä esitetyn johdosta maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 69 a §, jonka nojalla niistä maatilalain nojalla syntyneistä valtion myyntihintasaamisista ja lainoista, joiden korko alennettiin 1.1.1995 alkaen neljään prosenttiin, perittäisiin 1.1.2002 alkaen sen suuruista korkoa kuin niistä perittiin 31.12.1994, kuitenkin enintään

5,5 prosentin vuotuista korkoa. Korkoa ei kuitenkaan korotettaisi, jos saamisen korko on yrityssaneerauksessa, yksityishenkilön velkajärjestelyssä tai maaseutuelinkeinolain mukaisessa vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä taikka porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 6 tai 11 luvun mukaisessa järjestelyssä alennettu. Jos järjestely on kuitenkin tehty määräajaksi, palautuisi korko määräajan päätyttyä sen suuruiseksi, mikä se olisi ottaen huomioon ehdotetun lain mukainen korotus.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Maatilalain mukaisia valtion myyntihintasaamisia oli vuoden 2000 lopussa noin 3 300, pääomaltaan yhteensä noin 255 miljoonaa markkaa. Valtiolainoja oli noin 25 000, pääomaltaan yhteensä noin 1 740 miljoonaa markkaa. Vastaavia korkotukilainoja oli noin 19 000, pääomaltaan yhteensä noin 910 miljoonaa markkaa.

Saamisia ja lainoja, joiden korko säilyisi ennallaan, olisi yhteensä 27 800, pääomaltaan yhteensä noin 1 605 miljoonaa markkaa. Korotus koskisi siten yhteensä noin 19 500 saamista ja lainaa, joiden pääoma on yhteensä noin 1 300 miljoonaa markkaa. Näistä kuitenkin 6 800, pääomaltaan noin 400 miljoonaa markkaa, olisi sellaisia, joiden korko jäisi alemmaksi, kuin mitä se oli 31.12.1994.

Korotuksen johdosta valtion saamien korkotulojen arvioidaan lisääntyvän vuonna 2002 noin 8 miljoonaa markkaa. Lainojen pääoman lyhentyessä tulon lisäys pienenee seuraavina vuosina. Valtion menojen korkotukilainoista arvioidaan laskevan vuonna 2002 muutoksen johdosta noin 2 miljoonaa markkaa. Koska samaan aikaan kuitenkin korkotukilainojen lainakanta korvautuu maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaisilla lainoilla, aleneman odotetaan ainoastaan hidastavan korkotukimenojen kasvua.

Keskimääräinen jäljellä oleva maatilalain mukainen myyntihintasaaminen on noin 77 900 markkaa ja laina noin 67 000 markkaa. Puolentoista prosenttiyksikön korotus vuotuisen korkoon on saamisissa noin 1 170 markkaa vuonna 2002 ja lainoissa noin 1 000

markkaa. Koska kysymys on kuitenkin verotuksessa vähennyskelpoisesta menosta, kustannusten nettovaikutukseksi viljelijälle arvioidaan jäävän noin 400—500 markkaa vuodessa.

3.2. Muut vaikutukset

Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan vaikutusta muiden väestöryhmien kuin viljelijöiden toimeentuloedellytyksiin. Esityksellä ei ole ympäristövaikutuksia.

Valtion myyntihintasaamisten osalta ehdotetut muutokset toteuttaisi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Lainojen koron nostamisen toteuttaisivat luottolaitokset. Muutos on tarkoitus toteuttaa olemassa olevin henkilöstöin.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

5. Voimaantulo

Lainmuutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

6. Säättämisyjärjestys

Valtion ja viljelijän välisissä kauppakirjoissa, joiden perusteella valtion on myynyt maata, viljelijä on sitoutunut maksamaan velaksi jääneestä kauppahinnasta sen suuruista korkoa, kuin myyntiajankohtana voimassa olleiden maatilalain mukaisten korkosäännösten mukaan saamisista on tullut maksaa. Vastavalla tavalla viljelijät ovat sitoutuneet maksamaan maatilalain mukaisista lainoista korkoa luottolaitoksen ja viljelijän välisissä velkakirjoissa, joilla laina on myönnetty. Korkeimman oikeuden 22.6.1994 antamalla ennakkoratkaisulla on tutkittu luottolaitosten oikeutta maaseutuelinkeinolain muuttamisesta annetun lain (1092/1993) perusteella korottaa maatilalain nojalla myönnettyjen olemassa olevien lainojen korkoa. Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan velallinen oli saanut pankilta maatilalainavelkakirjoiksi ot-sikoiduilla velkakirjoilla niille tehtyjen merkintöjen mukaisesti, kahdella "maatilalain

mukaisen valtionlainan" ja yhdellä "maatilalain mukaisen korkotukilainan". Kun maatilalain 69 §:ssä oli säädetty mahdollisuudesta korottaa korkoa lailla, pankilla oli oikeus periä lainojen korko maaseutuelinkeinolain 59 a §:n nojalla korotettuna, vaikka velkakirjoihin ei sisältynyt nimenomaista ehtoa korotusmahdollisuudesta.

Ehdotettu muutos ei johdu korkotason yleisestä kehityksestä kuten aikaisempi koron nostaminen. Ehdotetulla muutoksella ei kuitenkaan koroteta korkoa siitä, mihin velallinen alun perin kauppakirjassa tai velkakirjassa on sitoutunut tai minkä suuruista korkoa

hän maaseutuelinkeinolain muuttamisesta annetun mainitun lain (1092/1994) nojalla on velvollinen maksamaan. Koska ehdotuksen tarkoituksena on rajoittaa laina-aikana myönnetty ylimääräisen etuuden kesto vastaamaan liittymissopimuksen mukaista siirtymäaikaa, katsottaneen, että ehdotettu laki voidaan säätää perustuslain 72 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 12 päivänä maaliskuuta 1999 annettuun maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999) uusi 69 a § seuraavasti:

69 a §

Maatilalain mukaisten saamisten ja lainojen korot

Sen estämättä, mitä 69 §:n 2 momentissa säädetään ja poiketen maaseutuelinkeinolain 59 a §:n 4 momentin säännöksistä, korotetaan maatilalain (188/1977) nojalla syntyneen valtion myyntihintasaamisesta ja sanotun lain nojalla myönnetystä lainasta perittävä vuotuinen korko 1 päivästä tammikuuta 2002 alkaen sen suuruiseksi kuin se oli 31 päivänä joulukuuta 1994, kuitenkin enintään 5,5 prosentiksi.

Korkoa ei kuitenkaan koroteta, jos:

1) saamisesta tai lainasta 31 päivänä joulukuuta 1994 perittävä korko oli enintään neljä prosenttia;

2) kysymyksessä on asuntokorkotuki-, asunto- tai asuntolisälaina taikka asuin ympäristön parantamiseen myönnetty laina;

3) kysymyksessä on saaminen tai laina, jonka vuotuinen korko on alennettu alle viiteen prosenttiin yritysten saneerauksesta annetun lain (47/1993) tai yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaisessa järjestelyssä taikka maaseutuelinkeinolain mukaisessa vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä tai porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) 6 tai 11 luvun mukaisessa järjestelyssä.

Jos 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu järjestely on tehty määräajaksi, järjestelyssä alennettu vuotuinen korko nousee määräajan päätyttyä sen suuruiseksi, kuin se tämän lain mukaisesti korotettuna olisi 1 päivänä tammikuuta 2002 tai, jos korotus ei sitä koske, sen suuruiseksi, kuin se olisi ilman järjestelyä ollut 31 päivänä joulukuuta 1994.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*